

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Uredništvo i uprava
za Sloveniju i slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRĂ

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

CSR, Njemačka i manjine

U posljednje vrijeme njemačka štampa danonimima napada Čehoslovačku. U tome joj dostojno sekundira i talijanska Štampa, a pomažu i Mađari. Naučniji predmeti napadaju njemacke štampe je nakon tobožnjih »bolševičkih aerodroma« i slučaja Weigel — uskrata praska vlade da dopusti da 6000 djece sudetskih Njemačaca podje na ljetovanje u Njemačku. Njemački listovi su tu zabranu prikazali kao dokaz češkog barbarstva i nečovječan postupak, jer se ne dopusta da se gladnja djece u Njemačkoj nabrane. Čehoslovačka štampa je odgovorila da bi Čehoslovačka morala tražiti garancije od Njemačke da djece neće tamo gladovati, jer se u Njemačkoj »maslac pretvara u topove, kao što Njemičci ponosno izjavljuju. A to s djećom dogodilo se jedino radi toga što organizatori nisu ispunili ni najlošnije zahtjeve. Oni nisu, na pr. javili vlastima koliko djece ide u Njemačku, tko ih voli, tko vrši nadzor, kamo idu, gdje će stanovati i koliko vremena će ostati u Njemačkoj preko praznika. Treba imati na umu da su ta dječja čehoslovački državljani i školski obveznici — učenici državnih manjinskih njemačkih škola. A baš u isto vrijeme kada Njemičci vođe kampanju protiv Čehoslovačke, objedanjenje je naredba u Njemačkoj po kojoj se zabranjuje njemačkom omadilni — pa i onoj koja nije član organizacije Hitlerova omladine — da putuje u inozemstvo bez posebne dozvole.

Ovdje ne spominjemo potanje postupaka sa Lazićkim Srbima, o čemu smo već više puta na ovom mjestu izvestili.

Ta kampanja je jako odjeknula u cijeloj Evropi. U Francuskoj su i desničarski listovi uzeći u obranu Čehoslovačku, pa tako dnevnički »Echo de Paris« i »Epoca« naslagaju da bi ti napadajući na Čehoslovačku mogli imatidaleko-sežne posljedice. Njemičci, pišu ti listovi, napadaju Čehoslovačku i štede Jugoslaviju i Rumunsku, da bi na taj način razbiljali Antantu i dobili slobodne ruke u Srednjoj Evropi, koju bi htjeli vezati uz Njemačku.

U Engleskoj je sam Wickham Steed, najveći autoritet za Srednju Evropu, ustašo javno na obranu Čehoslovačke. On je održao javno predavanje u Cambridgeu prigodom pretresanja problema Čehoslovačke.

Wickham Steed je izrazio očiti nemir zbor planova njemačkih nacija protiv Čehoslovačke i izjavio je dijeljenje čehoslovačkim državljanima, koji se trude da u zemljama izgradre demokratske institucije. Steedovo predavanje je izazvalo ogroman interes, Čehoslovačku je ocertao kao avantgarđu demokracije u Evropi, osnovanu ne slučajno nego kao historijsku posljedicu revolucije Jana Husa, koja je takođe čistila nego revolucionarja Martina Luthera. U Engleskoj treba da znaju, kakve snage u Evropi stoje na onim principima na kojima su zasnovani engleska sloboda i ustav britanske imperije. Ako počemo izdavati osnovne principe, bilo iz prave ili tobožnje opreznosti ili sebešnih interesova, došpet ćemo na nagnutu i vrlo klijavu površinu. To je izazvalo pitanje, što Čehoslovačka znači za Engleske. Mogu li Englezzi ostati pasivni kad bi se u toj zemlji ugasio buntinja slobode? Steed vjeruje da Englezzi ne mogu ostati na strani i njegov zaključak se osniva ne samo na idealnim razlozima nego i na vlastitom narodnom interesu. Kad bi Čehoslovačka bila napadnuta, njezin narod bi umrlio u borbi i skupo bi pridavao svoj život.

Neka iz Londona odjekne muževna riječ da ne možemo ostati indiferentni, ako se bude koracalo u izvjesnom pravcu. Naše oružanje je toliko napredovalo da će nas izjaviti dodati potreban znacaj.

Sve to je malo utjecaja na Njemačku, pa je posljice posljednje slučaju, s gladiom njemačkom djećom, došlo tamo do političke diskusije, u koliko je ona moguća u današnjoj Njemačkoj.

Pokusljivčna čehoslovačka »Prager Presse« upozorava s tim u vezi na članke, koji su posljednje vrijeme izazvali u Frankfurter Zeitungu. Odgovorni čehoslovački krugovi pridavaju ovaj međunarodnoj diskusiji stanovito političku važnost, a smatraju je pozivljivo povoljno po Čehoslovačku, koliko obzirom na vanjsku, toliko obzirom i na unutarnju politiku. Kampanja protiv Čehoslovačke omogućila je Evropi i čitavom svijetu, da se ozbiljno pozabavi s problemom Čehoslovačke. Pa

DR. EDUARD BENES

I nutarnjopolitički ova je kan... Čehoslovačkoj koristila. Potakla je odgovorne faktore i čitavu javnost, da se mirno i objektivno, pa i intenzivnije nego li prije, pozabavi s nekim unutrašnjim pitanjima, a napose s problemom manjina.

Nestvarna i nepristojna kritika skoriđi manjinama, a napose njemačkoj manjini u Čehoslovačkoj, kaže da je »Prager Presse«. Takova kritika neće prisiliti čehoslovačku vladu ni na šta. A najviše skoriđi manjinama nedovoljeno upitivanje inozemstva u čehoslovačke unutarne stvari, tajne veze s inozemstvom, pritisak, koji se vrši na Čehoslovačku, ne prestane grožnje.

Doci je vrijeme, kada će i neke vlasti morati nadoknaditi, makar i s velikim poteskoćama, ono što Čehoslovačka odjavna izvršila obzirom na narodne manjine. Ili će izvršiti u najkorije vrijeme. Kampanje, koje se u pitanjima manjina poduzimaju protiv Čehoslovačke, doškora će se okreputi prema onima koji su ih potakli. Jer ima zemalja, veli »Prager Presse, u kojima se, mnogo raspravlja o narodnim manjinsama u inozemstvu, dok se narodne manjine u vlastitoj zemlji zaista

tače. A Čehoslovačka postupa sa narodnim manjinama kao ni jedna država u Evropi. To se vidi iz slijedećih par podataka: Od 416.815 njemačkih djece u Čehoslovačkoj pohodila njemačke osnovne i srednje škole, skoro 423.203 djeteta, od 124.529

mađarske djece 97.933 pohodjuju čisto

mađarske škole; 66.545 rutenske djece

od ukupnog broja 114.933 pohodjuju ru-

teniske škole, a od 14.794 poljske djeteta

200 pohodila poljske osnovne škole itd., što znači da sva manjinska dječa pohodaju svoje škole, jer dječa koju ne pohodaju svoje škole stanuju razne u minimalnom broju među ostalim narodnostima. U tlim školama podstupavaju manjinski učitelji školovan u manjinskim i srednjim i učiteljskim

školama, jer sve manjine imaju i svoje srednje škole, a Njemci imaju čak i njemačko sveučilište, dvije politehnikе, jednu umjetničku akademiju i jedan konzervatorij. Njemci imaju u čehoslovačkom parlamentu 70 poslanika, Mađari 11, Ruteni 9, Poljaci 2 i Zidovi 2, a u senatu je 36 Njemačaca, 7 Mađara i 9 Ruteni. O državima novinama, revijama itd., ne treba ni govoriti, jer u Čehoslovačkoj su svih gradjani jednaki i tko god može da izdaje knjige i listove na kojem god jeziku želi i dà se udružuje kako god želi.

Ravnopravnost čehoslovačkih građana priznajući iz ustava i demokratskih principa na kojima počiva država. Po tim principima su svih ljudi jednaki bez obzira na rasu, jezik ili religiju, i prema tome imaju u državi svih jednaka prava i jednake dužnosti.

Nadjeće još jednu državu u Evropi u kojoj imaju narodne manjine toliko prava i nadjeće državu u kojoj bari Njemci imaju toliku političku i građansku prava. A ne izuzme ni Njemačku u Austriji, te dvije njemačke države, pa će vidjeti da još postoji jedno Čehoslovačko, u kojemu imaju ljudi njemačke narodnosti sva politička i građanska prava, mnogo veća nego ostali Njemci u Hitlerovoj Njemačkoj i Schuschniggovoj Austriji.

U prošlom broju smo citirali pisanje mađarskog novinara Nelera u jednom budimpeštanском listu o Mađarima, »Čehoslovačkoj, i tu se, između redaka, priznaje da su Mađari u Čehoslovačkoj slobodniji nego Mađari u Mađarskoj. A za mađarske agrarne i socijaliste u Čehoslovačkoj tvrdi taj mađarski novinar da su otvoreni neprijatelji Budimpešte.

I mi, kao emigranti i kao da

narodne manjine u Italiji, imamo mnogo razloga da postujemo Čehoslovačku. Jer u taj brojčak slavenstveni državu postoji najveće razumjevanje za nas. Sjetimo se samo one desetine svećenika Čeha koji su prije rata dolazili kao dobrovoljac u Istri da nas pomognu u našoj narodnoj borbi. Sjetimo se onog potpomaganja naše Družbe prije rata, a i sada čitamo pise o čestu u čehoslovačkoj stampi članke o nama. Imamo

časopisa, kao na pr. Slovensky Pribreda, koji redovno imaju rubrike »Slaveni u Italiji«, a živo nam je u pameti i ona izložba u Pragu pred četiri godine na kojoj je jedan odjeljak

poljoprivrede posvećen samo Julijskoj Kraljevini. Imamo dokaza da ličnosti na vrhovima Čehoslovačke Republike znaju vrlo dobro za nas, i da se interesiraju za naš položaj.

Ali kada ništa od toga ne bi bilo već samo fakt da je ta slavenstvena država najjači federalni demokratizacije i slobode u Srednjoj Evropi i da je njene granice sve narodne manjine uživaju punu slobodu, samo to bi bilo dovoljno da gledamo sa poštovanjem u braću sa sjevera i da u bratskoj Republici gledamo začetnik bolje budućnosti za sve nas. Za nas u Izagranstvu i za našu braću u Italiji. I da se borimo za čim brižu po bjeđi onih načela na kojima je sazdana Čehoslovačka Republika. (T. p.)

Ali kada ništa od toga ne bi bilo već samo fakt da je ta slavenstvena država najjači federalni demokratizacije i slobode u Srednjoj Evropi i da je njene granice

sve narodne manjine uživaju punu slobodu, samo to bi bilo dovoljno da

gledamo sa poštovanjem u braću sa sjevera i da u bratskoj Republici gledamo začetnik bolje budućnosti za sve nas. Za

nas u Izagranstvu i za našu braću u Italiji. I da se borimo za čim brižu po bjeđi onih načela na kojima je sazdana Čehoslovačka Republika. (T. p.)

»Dođi će vrijeme, kada će i neke velike vlasti morati nadoknadići, makar i s velikim poteskoćama, ono što je Čehoslovačka odjavna izvršila obzirom na narodne manjine.«

»Prager Presse«

JUGOSLOVANSKI LISTI V ITALIJI

Trst, avgusta 1937. Kakor smo poročali u našem listu, je fašistična vlada dovolila, da se smjeđo prodajati u Italiji nekateri jugoslovenski listi, takoj n. pr. »Slovenec«, »Novosti« in »Politika«. V zadnjih dveh mesecih je tudi Jubljansko »Utrdo« zopet dovoljeno, in sicer ta v zamenu za tržaški »Piccolo«, ki sme zopet v Jugoslavijo. Toda s tem, da so omenjeni listi dovoljeni, nimenjajo niše rečeno, da jih slovenski citateli v Julijski Krajini svobodno lahko čitajo. V tem pogledu ocitno veljajo za različne kraje različni predpisi in zakoni. Dočim namreč v Trstu celo v kavarjah, kjer je bilo pred volno zabranjena slovenska beseda, sedaj se lahko dobiva jugoslovenske liste, delajo širjenju teh listov na deželi, zlasti pa v Istri, kar največje težkoće. Veliki predel Istre so za te liste dočela zaprti. Toda tudi tam, kamor lahko pride tak list, so citateli izpostavljeni veliki nevarnosti. Tako je tudi dan v nekem kraju v slovenskem delu Istre, ki ga je izmijenil razlogov ne moremo imenovati, fašistični tajnik pozval k sebi nekega našega človeka, ki kujuje slovenski list in ga na želje posaja tudi sedom, in ga posvarli, naj ne dela jugoslovenske propagande z jugoslovenskimi listi. Ko mu je naš človek posjal, da so ti listi vendar dovoljeni in da živimo sedaj v prijateljstvu s sedanjim državom, mu je faš. tajnik rekel, naj paži, kaj dela, kajti sicer utegnje ga postati na otroke v kontinaciju.

NIJEMCI U SLAVONIJI SE NE TUZE

Beogradska »Samouprava« donosi:

»Mi smo ovih dana imali prilike da citiramo povoljno misljenje jedne ugledne mađarske revije iz Budimpešte o držanju naše vlade prema mađarskim manjinama. Sada se javljava i Njemci. Veliki njemački list »Berliner Tagblatt« donosi u svom broju od 5 kolovoza pod naslovom »Njemačke manjine u Slavoniji« ovo:

U teškoj borbi koju vodi škola Njemačka u inostranstvu za svoju egzistencijo, znacenjem je položaj u slavonskim krajevinama Jugoslavije. Tamošnja njemačka nasejna imaju pravo da u osnovni školi dobiju nastavu u materijalnem jeziku. Ovo pravo im se ne osporava ili ne uskracuje, ker sto se desava u drugim mestima. Gotovo sve molbe kojima je u okviru državnih osnovnih škola zatravljeno otvaranje njemačkih odjeljila bili su povoljno rješene. Vlasti nisu pravile pri tom nikakvih teškoča, šta više naročito su izlažle u sušret takvim molbama.«

NIJEMACKA PROSLAVA U VOJVODINI

U Vojvodini je održan čitav niz proslava dosegavanja Njemačaca u te krajeve. Naročito je bila znacajna proslava u Jarku kod Novog Sada, kojom se prilikom izvršilo otkrivanje spomenika nekadašnjim doseganjima Njemačaca, zatini otvaranje muzeja i smotra narodne manjine. Svetčanostima pored Njemačaca iz svih krajeva Jugoslavije prisustvovao je 130 delegata iz stare domovine Falakke.

Svetčanostima je prisustvovao i Izaslanik Nj. Vel. Kralja pukovnik g. Petarović.

OBNOVA »KULTURBUNDA« V VOJVODINI

Novosadski »Dan« poriča, da je v

kratkem pričakovali obnovu delovanja nemškega »Kulturbunda« v Vojvodini.

Za obnovitev sta se toplo zavzela parlamentarna predstavnica vojvodinskih Nemaca senator Grassi in narodni poslanec dr. Kraft, ki sta oba ugledna člane parlamentarnih klubov JRPZ, »Kulturbunda« v Vojvodini je bil razpuščen 1. 1935. zaradi prekorčenja svojega delokroga. Njegovi člani so namreč brez dovoljenja oblasti rjeve uniforme in znake, podobne nemške narodnosocialističke stranke. Poleti tega so razvili med vojvodinskim Nemci avtovno-provazjando za raziskovanje narodnosocialističnih idej in se organizirali po vzoru rašovskih Juršičevih zadržalih odredov.

Vodstvo »Kulturbunda« se je proti razvoju nritožilo na ministarstvo notranjih del, ker da država ne more odgovarati za dela svojih članov, ki jih stope izven okvira organizacije.

DROBNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

Tudi velike tržaške kavarne so naročile slovenske in hrvatske časopise, ker vidijo, da jim je to nujno potrebno za njihove klijente.

Z velikimi srečanostmi so proslavili 21. letnico vkorjanja italijanskih čet v Gorico dne 8. avgusta.

— 23. regimeti pesčev je imel pretekli teden velike vaje na Krmu.

— V juliju t. l. je padlo v Afriki 43 vojakov in oficirjev. V istem času je umrlo 79 delavcev. Med njimi so: Basa Pavel iz Il. Bistrice, Klarič Franc iz Oprtja ter štirje delavci iz Beneševe Slovenske.

— V Trstu je bilo v preteklem mesecu prodanih 90 kupljenih 69 stavb in zemljišč v skupnem znesku 4.067.940 lir. Od tega odpade na mesto 28 stavb in zemljišč v vrednosti 2.862.333 lir.

— Zaradi težje vrednosti se največji znesek je bila prodana hiša v ul. Griz. Ascoli in sicer za 820.000 lir.

— V goriski pokrajinji so premestili vsega skupaj 53 učiteljev in učiteljice.

— Kakor vsako leto, tako se tudi letos vršilo velike pomorske vaje v Tržaškem zalivu nekako od Devina do Pirana in je zaradi tega precej ovirano promet posebno popoldne in zvečer.

— G. Ivan Bidovec je bil imenovan za župnika upravitevja v Hrenovicih na Krnu.

— Zaradi splava sta bili aretrirani Ana Frančičekin, starca 24 let iz Mirna in njena misto Rozaliča Štrosar iz Trnovega.

— Neznan avtomobilist je budo ranil 30letnega Pavla Abram iz Solskana. Dobila je težje notranje poškodbe.

— Goriska reševalna družba »Croc Verdek« je v prvih šestih mesecih t. l. prepeljala v bolnišnico 1041 ponesrečenih, od teh 1.184 biceplačno. Rešilni avtomobili, ki so last državu, so prevozili 31.943 km.

— Goriski prefekt Orazi je obiskal Kostanjevico na Krnu, Opatje selo, in Temnico.

— Po fašistični statistiki so postali gorški delavci iz Afrike svojem od začetka pa do danes 87.627 lir.

— 19 letnega Srebrnči Fran je se udeležil izleta s svojimi prijatelji v goriske hribje. Pri tem je hotel nabratiti nekaj ciglarov in se že za to povzel na strmino, kjer mu je spodrljalo. Po srči pa je padel na neko drevo, ki ga je zadrljalo, da ni padel v prepad. Pri tem je zadobil težko rane nad tesarjem.

— Goriska kvestura je aretrirala 20 letnega Oskarja Saksido.

— Goriska kuestura je kazovala Marijo Lutman, lastnico kavarne »Verdic«, ker je v odstotnosti prepustila vodstvo kavarne Mariji Rusjan, ne da bi ji izposlovala, tozadovno dovoljenje.

— Josip Spacapan, Franc Mervič in Venceslav Spacapan, vsi iz Ozeljan so bili obojeni vsak na 100 lir pogojno, ker so kopali staro železo v zasajenem državnem gozdu v Panovcu.

— V bližini Renč na odprttem polju so našli mrtvega Josipa Vičiča, starega 40 let. Vzrok smrti ni znan.

— Kazovali so Josipa Drufa, starega 67 let, ker je trpinjal živali.

— Električna družba v Brdih je javila karabinerjem, da so neznani ukrali okrog 700 m bakrene žice v bližini Dolnjega. To je že tretja tavilna te vrste.

— 8. avgusta je bila vršeno veliko romanje na Višarje, ki ga je organizirala župnija v Medani. Romanja se je udeležilo mnogo ljudi iz vse soške doline.

— V tržaški prosti luki se je zgodila težka nesreča, ki je zahtevala smrtno žrtvo. 33 letnji Cermelj Josip iz Rojana, hotel pred hangarom št. 24, prečti med vagoni na drugo stran tira. V istem trenutku pa je potisnila vagon lokomotive in Cermelja so zmasnil obdržljiv vagon. Prepeljan je bil v bolnišnico, kjer je kmalu nato umrl.

— Iz Rusije se je vrnil po 23 letih ujetniku bivši avstrijski vojak Silvester Godina iz Škednje pri Trstu. Leta 1914 so ga Rusi ujeli na galitski fronti.

— Ležnorjan Felicij Ivanec letnika 1913 iz Ravni pri Litvu je dobil volaski križ za hrabrost pri osvajanju fašistične imperije. Martinj Karel iz Idrskega, ki je dobil vojaško odlikovanje, ker se je junaska bojnička v Abesiji. Vojaški križ je dobil tudi Ivanec.

— Sodkič je bil predan Josipu Perščija, star 20 let, iz Kolskega, ker je zbežal v Jugoslavijo.

— Na 1. lotu zapora pokojno je bil obsojen Ludvik Krapš iz Idrije, ker ni prisel na nabor.

— V Podkraju so našli mrtvega na seniku 21 letnega Josipa Salovica. Ozvokili smrti ni njezer znane.

— 15. oseb iz Bill, je bilo naznanjenih oblastem, ker so kopale na zemljišču industrijskega Mozelča Josipa in iskale staro železo.

— Zaradi iholopstva žganja je bil pravljiv oblastem Begus Rudolf iz Rut pri Grašovem.

— 5 mesecov zapora in 500 lire denarje kazni sta prejela Anton Mužina, star 29 let, iz Gorice, in Emil Komel, star 26 let, iz Romana, ker sta nameravala okrasti gostilnarko Katarino Draguc.

— 500 balli in malih Italijank so poslali na mladinska letovišča v Gradež in Črni vrh.

VIJESTI IZ JULIJSKE KRAJINE

ANTON CAHARIJA OPROŠČEN

Reka, avgusta 1937. (Agis) — Tu je bila 29. julija razprava o zadevi pred časom aretriranja Antonia Caharije, bistrškega računovodje, ki je bil aretriran in odpeljan v tukajšnje zapore. Kot je naš list že poročal, je bil obdožen nepoštenosti pri ravnanju z občinskim denarjem in kraje nekih dokumentov.

Vsa obdožitev se je takoj vsakomur, ki je poznal razmere na bistrški občini, na pa aretriranega Caharijo zdela, da je bil v zaporu ter proti vsemi le nekam preveč v zraku. Zato je bila vsak prepričan, da je to samo obdoženitev, brez vsakršne dejanske podstave in da bo Caharija spet nova žrtva leta.

Caharijo sprejeti takoj v službu, mu pojaviti škodo in stroške, izplačati plačo za čas, ko je bil v zaporu ter proti vsem postopati tako, kot se postopa s poštenskim človekom. Namigili so mu žitve, brez vsakršne dejanske podstave in da imaš sicer še dovolj prostora v zaporu.

Tako je bilo vsaj enkrat dano naše muževi popoln zadoščenje. Enemu izmed mnogih na sličen ali drugačen način obdoženih se je posrečilo dokazati, da je nedolžen, da je pošten in vreden zaupanja bolj kot vsak od priseljencev. Naših ljudi je še malo načrtovati občinskih in drugih uradov. Pov sod so jih nadomestili s priseljencem. Le ponokd so se še obdržali in to zaradi svoje pridostnosti in inteligence, v čemer se lahko kosajo z vsakim priseljencem. Dejstvo je tudi, da se kjer so ostali naši ljudje še v občinskih pisanarjih, ne dogajajo razne kraje in poneverbe, kot tam, kjer so nastavili priseljence. Izjemno delajo naši ljudje le tam, in oni, ki so spoznali, da so Slovenci in sledili obnašanju in življenju priseljencev. Toda takih slučajev ni veliko, in če so kje naredili kakšno škodo, so jo moral tudi poravnati sami all pa sorodnik, med tem ko Italijani v takih primerih odhajajo in puščajo za seboj velike dolgo.

DRUŽINSKA TRAGEDIJA IZZVANA PO FINANČNEM STRAŽNIKU

Reka, avgusta 1937. (Agis) — V Opatiji je pred leti otvoril gostilno neki Boštjančič, doma iz Hrmi. Kasneje je gostilno prodal in odpri bufet v Voloskom. Imel je posebno dovoljenje, da sme prodajati tudi cigarete in tobak, kolikor gosti rabijo v lokalu, ne pa drugače. Pred dnevi je prišel v bufet finančni stražnik in zahteval od gospode, da mu proda zavitek cigaret. Ker je gospoda odklonila, je finančni stražnik skutkal pridobljito ženo lasnika z raznim pretnjam in grožnjami. Ko tudi tako ni nicesar dosegel, da odseli in se vrnil s tovarjem, ki sta odvela Boštjančiča v zapor, kjer se še danes nahaja.

Ko je mož videl, da so mu ženo odprejali in zo živčni zmendenosti obesili, streljala hčerka je pa zblaznila.

Tako se postopa z našimi ljudmi daresi, ko so brez vsakršne zaščite in opore. Vsakdo, ki pride in se mu slučajno zjublji, si lahko pritoči kakršnoljude dejanje nad našimi človeki. Komaj je še tako divje in grozno. Italijanske oblasti pa na tako počenjanje gledajo z mirno dišo.

POPISTVANJE NA RIJEKI ZA SLUČAJ EVENTUALNOG RATA

Sušak, avgusta 1937. — Prema objavi Riječke općine obaviti će se ovih dana na Rijeci specijalni popis stanovništva grada u svrhu ustanovljenja mjer, koje bi imale poduzeti u slučaju ratnih zapletaja, napadaja iz zraka in potrebe evakuiranja iz grada civilnega.

Članovci rječke općine običajno se spečiljnim formularmi sve kuće i od glavarjev obteži vse potrebne podatke.

Tako je medju ostalim potrebo da se uvrdi koliko bi se civilnog puščanstva moralno evakuirati iz grada, l da i lu

pa menuti v stanju da so vsej vlasti

čim predstivljene leže u unutrašnjosti

zemlje (ne dolaze v obzir veliki gradovi,

lučki gradovi, strategijski, železnički,

vzduhoplovni in drugi centri), lli bi se

najhova evakuacija moralno provesti na

teren komitev za obranu iz zraka, kjer

je na sebi preuzeo dužnost, da u ovom

planu prikupe svu potrebne podatke.

Taj popis izazvao je unzenemire u gradu, tako vlasti objavljivo da su slični popisi obaviti več i u drugim talijanskim gradovima i da to ne znači da će doći do rata.

UNIŠTENA LJETINA U SREDNJOM ISTRI

Pazin, avgusta 1937. — Ove godine je padalo dosta kiša i ljetina blizu bila dobra, ali za nesreču skoro uvijek je sa klokom padala i tuda, tako da je tuha uništila 70 posto vinograda. Narocito su stradalna sela Kašterga, Grdoča, Červovje, Grimajda, Draguc i do Buzet.

Narod je vrlo teško, a kakov je biti zima, tog se najviše bojimo. Još da ne svih tih poreza, tasa, sopratasa i svih drugih plaćanja nekako ne bi izvukli, ali ovako nas čeka teška zima, a pomoči mi.

AVSTRIJA ODPIRA CARINSKI URAD

Trst, avgusta 1937. (Agis) — Ze dobro - so obeto - da - bo - Avstrija - otvorila v Trstu svoj carinski urad. Sedaj pa listi poročajo, da sta Italijanski zunanji minister in avstrijski poslanik v Rimu podpisala dogovor o ustanovitvi avstrijskega carinskega urada v tržaški luči.

DOLAZAK GORIČKIH SLOVENAC

U SLOVENIJU

pod vodstvom nadbiskupa Margottija

Margottija

Ljubljana, 19. avgusta 1937. — Tu je došlo v Slovenijo 689 hodočasnika iz Goriske pod vodstvom nadbiskupa Margottija. — Medju njima je nekaj desetina Beneških Slovencev pod vodstvom pet župnika. Na hodočasnike imata više župnika, kar je Jozef Jušić, župnik u Pečinama, Pahor Oskar, dekan iz Mirna, dekan iz Komna Kos, Češnarna Anton, župnik iz Mirnega, župnik iz Podgorje Stanko Stančić, skladatelj Vinko Vodopivec, župnik iz Kromberga, župnik od sv. Ignacija Pičulin i mnogi drugi.

Izletnici su oko 10 sati došli na Blejsko gajo pod vodstvom nadbiskupa otišli v procesij na otok. Tu je nadbiskup s izletniki pozdravio prelat Slavijo, ki je načalil tamo na odmoru. Iza toga na otoku so se obdržali in to zaradi svoje pridostnosti in inteligence, v čemer se lahko kosajo z vsakim priseljencem. Dejstvo je tudi, da se kjer so ostali naši ljudje še v občinskih pisanarjih, ne dogajajo razne kraje in poneverbe, kot tam, kjer so nastavili priseljence. Izjemno delajo naši ljudje le tam, in oni, ki so spoznali, da so Slovenci in sledili obnašanju in življenju priseljencev. Toda takih slučajev ni veliko, in če so kje naredili kakšno škodo, so jo moral tudi poravnati sami all pa sorodnik, med tem ko Italijani v takih primerih odhajajo in puščajo za seboj velike dolge.

Iza toga je vlak otišao prema Otočima. Tu se su iskrile. Dočekalo ih je mnogo naroda, a medju njima puno roduča nastanjeneh u Ljubljani i ostalih krajevih, kjer so došli do sume, načrti pa vočno male po malo moliti slovenski, mačo maša tega orila se tim krajem pohoba slovenska pjesma pjevana punim gremom od naše braće iz Goriske in Beneške Slovenije. Na Brezjama ih je pozdravil gvardijan pater Hadrijan.

Iza toga je pred hodočasnike stupilo nadbiskup Margottij i pozdravio slovenski, a zatem talijanski za neke talijanske hodočasnike koji su bili tam. Naveče je bila večernja v Šest sati na talijanskem, a u sedam na slovenskem. (Zato na talijanskem?) U osam sati su hodočasnici obisli v procesiji cerkvi, z uroči s svojim.

Tu se formirala procesija i otišla prema zavjetnoj cerkvi na Brezje. Na čelu je bio nadbiskup Margottij s nekim talijanskim svečenicima. Oni su molili fatinske molitve, a narod je bio isčakal satke iz njih. Ali kada su došli do sume, narod je počeo malo po malo moliti slovenski, mačo maša tega orila se tim krajem pohoba slovenska pjesma pjevana punim gremom od naše braće iz Goriske in Beneške Slovenije. Na Brezjama ih je pozdravil gvardijan pater Hadrijan. Iza toga je pred hodočasnike stupilo nadbiskup Margottij i pozdravio slovenski, a zatem talijanski za neke talijanske hodočasnike koji su bili tam. Naveče je bila večernja v Šest sati na talijanskem, a u sedam na slovenskem. (Zato na talijanskem?) U osam sati su hodočasnici obisli v procesiji cerkvi, z uroči s svojim.

Ujutro 19. je bila pontifikalna misa koju je prikazao nadbiskup Margottij, a u osam, su otišli na vlak i prispevali v Ljubljano u 9 sati.

Na kolodvoru v Ljubljani se sprema veličanstven doček brač iz Julisce Krajine.

ZOPET ARETRACIJE V TRSTU IN GORICI

Trst, avgusta 1937. — Pretekli teden so aretrirali v Trstu privatenega uradnika Miroslava Stoparja, ki je bil pred nekaj leti konfirman. Policijski organi so ga odpeljali na kwesturo in ostanali v zaporu. Zakaj so ga aretrirali, ni znano.

Približno istočasno so aretrirali varnostni organi v Gorici trgovca brata Breščaka. Tudi o vzroku te aretracije nujnih podatkov.

NARASČANJE CEN

Trst, avgusta 1937. (Agis) — Cene vsem vrstam blago v živil stalno narastajo, tako tudi tudi mesu, ki je ponekod za čas abesijske vojne doseglo neverjetno visoke cene in ki ga niso smeli pridobiti več kot po nekaj dñi na teden. Te dñi pa so imeli zastopniki mesarskih organizacij sestanek v Rimu, na katerem so se pogajali s fašističnim odprtrom za zvišanje cen mesu za 10 odstotkov. Poleg tega so napovedali, da bodo mesnični dvakrat v teden sploh zaprite.

Na trgu se je pojavilo enotočno mimo gospodinjstvo, ki ga izdelujejo obrez glicerina ter nadomestili za maščobo. Cene ostalim vrstam mila so tako poškodile, da si jih nihče več ne more pridobiti in jih ni dobiti več v trgovini.

Ponovno so se dvignile tudi cene maslin, testeninam in po zdravilom za 3 do 5 odstotkov.

KRUSNE MOKE PRIMANJUJE PEKARNE, BREZ KRUHA

Reka, avgusta 1937. (Agis) — Posmanjanje živil, ki je nastopilo v abesijsko vojno občutno stopnjujejo in posledice zavzemajo čim dalje večji obseg. Našega človeka je gotovo najbolj zadebelo narsašanje cene moki in krusa, ki so v zadnjem času čim dalje češče pojavljata, pomanjkanje vseh vrst mok, zlasti žirki. Zaradi posmanjanja moke ostalo je ponekod pekarne tudi brez kruba. Trgovci so dobili ukaz, da ne smijo pridobiti posameznim družinam vec kod 5 kg moke. Po vseh številnih bitkah, ki jih je vodil fašizem za zboljšanje tega in onega, bo moral koncem koncem concev italijanskega človeka voditi najhujšo. in sicer za kruh.

IZ DRUŠTVA "ISTRAS" U ZAGREBU

MAJKAMA I OČEVIMA OBITELJI

kao i svim onima koji imadu mogućnosti i volje da noći zime priteku u pomoć našim najgorašašnjima, stavljam na srce da niti u jednom času ne zaborave na one, koji nemaju ovde svoje majke i svoje najbliske, a to su naši najnoviji emigranti i svi naši besposolni, koji su potrebiti Vase pomoći.

SVAKI KOMADIC PONOSNE ODJEĆE, POMOC U HRANI I LI MA I NAJMANJI IZNOV SA OVU NASU BRACU DOBROĆE DOĆI,

pa apeliramo na sve, koji budu u mogućnosti da našim ljudima izdaju u susret, da se odazovu, kada se bude medju našim članovima i prijateljima poveća sabirna akcija za Socijalni otsjek našega društva.

VJERUJEMO U VELIKO, RAZUMIJEVANJE NAŠEG CLANSTVA,
pa se u ime naših siromaha već napred zahvaljuje

DRUŠTVO "ISTRAS",
ZAGREB, ŽERJAVICEVA 7

Nekoliko riječi našem članstvu

Molimo sve članove našeg društva da se priključe izletu koji priredila Omladinska sekacija našeg društva u nedjelju, 21. VIII. o.

Na Sljemenskom polju, u blizini Šibenika, u travnjačkoj br. 14 kod Šibeničke mlinice u 6 sati u Jutro. Vodja put je g. Črvena.

Svi članovi društva, koji imadu potrebu i mogućnost prepoznati, mogu se prijaviti načelniku Šibenske banke, itd., neke obrazne u našem društva svakog radnog dana od 9—12 i od 3—8, gdje će im se u tih službenima idu bezvrijedno mjeriti.

Molimo sve naše članove da točno planuju svoju članarinu uplatiti kod našeg poslovničkog g. Mate Grčića, vratara, Petruša ul. 85 ili njegovog zamjenika g. Otilija Zivulinića, Narodne trgovine, kojim je početno posvjereni ondašnji sekretar našeg društva, a tamo se mogu preplaćiti i na list.

Molimo sve naše članove da točno planuju svoju mjesecnu članarinu i da porade u svojim djelokrugu na začinjanju svih naših ljudi.

Najbolji besporolni članovi, neki se priljevaju u društvo od 5—8 na večer kod predsjednika, koje će im po mogućnosti iznici u suzet gledje namještenja.

Poznemanja vredno!

Pevski zbor društva "Jadranski" u Mariboru se je odložio za većju propagandu naše "istras", ter je sklonil, da bodo podprili borbo "istras" za šest stranih s tem, da se bo naoreći na list svak član društva. O prilikli turneji pa bi vsak pevec vzel seboj "Istrak" za propagandu našeg tiska. Zbiranje naročnika prevzame g. Kralj Marino, bivši predsednik "Nanosak". Res lepa zamisel!

NA OKRUŽNICU SAVEZA

Proširenju lista nisu se još javila sva društva. Molimo prestdjeneke svih organizacija da čim prije odgovore, kako se bi ometala akcija Saveza u našu štampu.

ODLIKOVANJE

Francoško odlikovanje "La Renaissance Francaise", reda, ki se podejde umetnikom u znanstvenikom je dobiti na rojak Drago Mario Sijanec, dirigent radio-studia. Čestitamo! — (Agis)

U FOND "ISTRAS"

Zafred Josip — Osifik. Dim 6.—
U prošlom broju objavljeno Dim 31.01.60.
Ukupno Dim 41.02.60.

TESLA I MARCONI

Zagrebačka Nova Rijeka donosi ovaj slanak prigodom smrti Guglielma Marconi:

Umro je Marconi.

Talijanska štampa, u ogromnom nekroložu, kojim je popratila Marconihev sunč, u razmatranju o nekogom radu na polju radiotelegrafije i radiotelefonije — spomenuto je — kao prethodnike i radenice na istom polju — Faraday, Herita, Maxwell, Brantley, Čak i Popova samo nije spomenuto na njednoum jedinom mjestu — Nikoli Težl.

Zašto?

Uvrđeno je naučna istina, da je Nikola Tesla — osim ostalog — tvorac fundamentalnih izuma na kojima počiva svaki radiofonički. Da nema Teslinu djelu na tom polju — po onome što su svi drugi dali — radiotelegrafija i telefonija ne bi uopće postojala.

U radio prenosima Tesline su visokofrekventne strukte: Teslin je plan antena i veze sa zemljom; Teslini generatori i oscilatori; Teslin princip rezonancije strujnih krugova; Teslini neprerični slabo prigušeni talasi; Tesline rotacione varničare (rotierende Funkstrecke); Teslini rotacioni oscilatori; Teslini promjenjivi kondenzatori za reguliranje kapaciteta; Teslin princip labavog vezivanja, upotrebe prokulta; Teslin ulja kod regulatora itd. Itd.

Istra, Islači svakog tjedna u petak, — Broj čekovnog računa 36.781. — Preplata: za cijelu godinu 48. — din. za pola godine 24. — din. za inozemstvo dvostruko, za Ameriku 2 dolara.

Na podlini. Otpisi se računaju po cjeni, — Vlasnik i izdavač: Konzorcij "Istra", Masarykova 36, 11, broj telefona 67-80. — Za urećenstvo odgovara IVAN ŠIŠAČ. — Zagonjivo: Jugoslavenske štampice, d. d., Zagreb, Masarykova ulica broj 28a. — Za tiskaricu odgovara Rudolf Polanović, Zagreb, Hrana broj 131.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

VELIKA AKTIVNOST DRUŠTVA "TABOR" V LJUBLJANI

Idejni tečaj za vse emigrantske organizacije

Ljubljana, 16. avgusta 1937. Dne 18. jula t. l. je priredilo društvo Tabor na vrsti bivšega hotela "Tivoli" svojo vrtno veselje zdravju u nastopom pevskega zboru pod vodstvom pevovode g. Boštjančič. Prireditev je u vsej temi pozitivno prav lepo uspela. Sodelovalo je goðba "Zarje", ki je odigrala tud veličanstveni koncertni komad, pevski zbor pa je odpel štiri pesmi. Posebno pozornost je vzbudil nastop pevskega zbara, ki je žel obito priznanja, pevovodi pa so pecvi poklonili lep šopek cvjetja. Čisti doblek je bil namenjen potreham društvenega prenoscnika, ki se temeljito popravlja in izpopoljuje. Iste mu namenu, predvsem pa navabi novih odel, je namenjen tudi čisti doblek društvene prireditve, ki bo v sobot 2. oktobra t. l. u veliki dvorani sokolskega doma na Taboru. Društvo izreka svojo najskrenje zahvalo vsem, ki so pripravili na katerikoli način, da je prireditve uspela, predvsem pa davorovale dobitkov za srcečov, damam, ki so poklonile pecivo in vsem, ki so se pridrepte udeležili. Prav vse naprošča društvo tudi za nadaljnjo pomoč.

Teden dni po prireditvi se je vršil pri Medvedah celodnevni emigrantski tabor zdržan s prospektivnim tečajem. Tabora so se udeležile poleg ljubljanskih tudi vse gorenske emigrantske organizacije. Dopoljanski prospektivni tečaj je bil izpolnjen s tremi predavanji. Poštano silko Evrope, posebno srednje Evrope in Sredozemlja, je zelo točno in izperto podal tov. dr. Vrčen. O gospodarstvu na splošno in o gospodarskem stanju posamezni evropskih država je govoril tov. prof. Rudolf. Socialno plat svetovne življene bi bil moral podati književnik g. Ivo Rakar, ki pa je bil v zadnjem trenutku nujno zadržan. O počitaju v Julijski Krajini in o emigrantskih problemih pa je končno spregovoril dr. Cermej.

Po predavanjih je bilo skupno kosilo na prostem, nakar je sledila prosta zabava, to je drugi del tabora. Razvilo se je veselo in prijetno tovarisko rasploženje ob petju, pogovorih, kopanju in nogometu. Žal, da je to prijetno rasploženje prekinila velika nevljiva, ki je udeležence prezgodaj razgnala. Slični in pogosteši tabori in tečaji

so našemu živiju in pokretu nujno potrebni. Le tako bomo dali dobro in solidno podlago emigrantskemu pokretu in razčistili mnogo nejasnosti v našem programu. Tudi vognjini in prospektivni pomen takih prireditv je zelo velik, ker pa tako tudi družabni, saj se spoznavajo rojaci, ki prebivajo v raznih krajinah. Zato je same pozdravljena, namen "Tabor", da bo prirejal vsako leta takse tabora na prostem. Letosnji prosvetni tečaj je bil samo-informativnega in splošnoga značaja, prihodnje leta pa bo obravnaval posamezne probleme bolj podrobno.

V notranje društvene življene moramo omeniti dvoje važnih predavanj, ki sta bili zadnji mesec. Prvo je bilo predavanje tov. dr. Cermelja o smernički manjinski zaščiti s posebnim ozirom na prilike in položaj naše manjinske v Julijski Krajini in letosnjem manjinskem Kongresu v Londonu. Društvo izreka svojo najskrenje zahvalo vsem, ki so pripravili na katerikoli način, da je prireditve uspela, predvsem pa davorovale dobitkov za srcečov, damam, ki so poklonile pecivo in vsem, ki so se pridrepte udeležili. Prav vse naprošča društvo tudi za nadaljnjo pomoč.

Dne 12. septembra bo za vse emigrantske organizacije v Sloveniji idejni tečaj. Na dnevnem redu bodo štiri predavanja in sicer:

»Dolžnosti edinice in posameznikov napram Julijski Krajini glede na sedanjih položaj«, predaval bo tov. dr. Cermej.

»Naše vprašanje z ozirom na zunanjosti politični položaj«, tov. dr. Vrčen.

»Odnos emigracije do domačinov«, tov. Drago Pahor.

»Emigracija in njen stallšča do nočniane političnega položaja«, tov. dr. Dekleva.

Tečaj bo v društvenih prostorih. Vse organizacije naj pravočasno sporočijo število in imenje udeležencev.

SMRT NARODNEGA DELAVCA

V LJUBLJANI JE UMRL ANTON GRMEK

V soboto popoldne so pokopali v Ljubljani upokojenega mestnega učitelja iz Trsta g. Antona Grmek-a. Anton Grmek je bil doma od Sv. Ivana pri Trstu, kjer se je rodil 11. februar 1868. Ze tam, 19 letnji mladenič, je po došverenem učiteljsku v Kopri nastopal učiteljsko službo v Skedenju in Rojantu, na pa je služboval celih 35 let u svojem rojstnem kraju Sv. Ivanu pri Trstu. Upokojen je bil 1925. Pokojni je bil na glas kot izvrstni učitelj, a tudi kot dober izvenčanski delavec, tudi zaveden in odločen Slovenc. Sodeloval je pri vseh narodnih kulturnih in nacionalnih organizacijah. Bil je predsednik "Gospodarskega društva", ki je med drugim zgradilo Narodni dom pri Sv. Ivanu, katerega so kasneje začali fašisti in kjer se danes nahaja fašistično društvo "Quis contrarium nos?". Več let je bil predsednik celjskega društva za Trst in okolico, pozne-

je pa predsednik »Zveze slovenskih učiteljskih društev v Julijski Beneščki«. Do zadnjega je bil tudi zvest član Anton Grmek, katerega večletni starosta je bil. Ker se je vsestransko udejstvoval, da postal zelo upiven v tržaških in gorilskih organizacijah. Zlasti je bil vdan svoji stanovski organizaciji, v kateri je bil nepogrešljiv zlasti kot udan in začeljen družbenik. Odlikoval ga je kremento značaj, a njegova stasita in krepska postava sta mu kljub milini, dajala izraza odločnosti in neuklonljivosti. Ko je želil v pokoj, je vzel začasno v nejen večje posestvo na Gorilskem, kjer se je posvetil zlasti vrtnarstvu in sadjarstvu. Pred leti pa se je preselil v Ljubljano k svojim otrokom, kjer ga je bolezni prikelnila za dolgo postej. Z njim je legel v grob zopereden izmed izvajnih kulturnih in političnih delavcev naše preteklosti. (Agis).

slim sintonizovani strujni krug v stanici za davanje i za primanje i ne dodajanje nista svoje — poduze rezultat sa 50 milija na 5000 milija. U toku daljih pet godina primjenjuje dalja Teslini olirkira, rotacione varničare, princip labavog vezivanja, plombe spiralne, kalemovne, kondenzatore na ulje, rotacione oscilatore na neprigušene filtraje i dolazi do rezultata do kojih je Tesla došao 15. godine ranije. (Vidi Bokšan: N. Tesla u. sein Werk, Wien 1932.)

Sve je ovo Marconi učinio diskretno. I do smrti je sačuvao diskretni, i do smrti nije dodao nikakovo svoje, naičujo, olirkire.

Patentna zaščita ograničena je na Izvjesni broj godina. Patentni se moraju koristiti inzikravljati. Tesla to nije bilo učinklo, jer je svijet bio još nezris za njeve vizionske olirkire... Marconi je uz izvjesnu reklamno komercialno iskoristio Tesline izumne, čuvajući diskreciju o tome, da primjenjuje Teslini, a držeći u prvom napisu, svijet u uvjerenju da je on izumio i ne samo primjenjivac. (U Kanadi, n. pr. nije mogao dobiti ni jednog patent, a motivacijom, da je sve što on podnosi patentovanje — Tesla pronašao).

Sve je ovo u naučnom svijetu vrlo dobro poznato. Komercialno se razloži zašto se to jače ne naglašava. I za to je ovako — osim Italije — malo zapušteno Marconijevu smrt.

Naša štampa, medijutim, revnu je potpisuje. Ona s svojim revnosti ne snomlja — Teslin. Među velikim djelom Marconijevu smrti zajedničko se radiofonično, veličanstveno otkriveno koje čovečanstvo treba da služi baš za povezivanje u jedno, za približavanje i upoznavanje i prosvjećivanje — a tim najviše. Za milij.

Sve kad je bio bilo naučnih fakata, samo ova, riječ dokazuje da Marconi nema ništa zajedničko sa radiofonično, veličanstveno otkriveno koje čovečanstvo treba da

Žalostkući Luje Juričića

Našeg saradnika Luje Juričića, časnika Ljubljanske kreditne banke u Novom Sadu, zadesila je teška nesreća. Umrl mu je nakon dužeg bolestovanja, supruga Erna rođ. Katičić u 31 godini života. Pokojnica je kći poznatog narodnog borača u Puli g. Ivana Katičića, koji je u svom našim narodnim boračima u Puli i ostaloju južnoj Istri stajao uvejk neustrašiv u prvim borbenim re-

doma. Pokojnica je preminula u nedjelju, a pokopana je u Novom Sadu utorak uz veliko učesce Istrana i ostalih prijatelja.

Drugu Lui, roditeljima, bratu i sestrama izrazujemo i ovim putem naše bratsko sačešće, a pokojnici bila laka zemlja.

SMRT STAROG PRIJATELJA ISTRE

Split, avgusta 1937. — U Kučišima kod Omša umrl je, u dubokoj starosti pop Mijo Tomasoš. Bio je neznamljivi glagoljac, jedan od one stare garde dalmatinskih popova glagoljaca, koji su budili narodnu svijest u Dalmaciji.

Pokojnici pop Mijo bio je veliki prijatelj Istre. Prije rata je neumorno propagirao Družbu sv. Cirila i Metoda, a najbolje ilustrira njegov rad činjenica da je u svojoj župi bio zavet narodni počes za Družbu. On je taj počes kupio svake godine na dan sv. Cirila i Metoda, a iznos je bio 2 parice.

Preko zadarskog "Narodnog lista" zagovara je da se taj počes uvede u sve krajeve. Slava popu Miji Tomasošu!

V Martboru je umrla 8. t. m. naša rođakinja Katarina Šeber rođ. Bizjak, doma iz Postojne.

Marlborku je umrla 10. avgusta naša rođakinja Nabergoj Franciška, rođena Košuta, vdoma po car, revizorju.

V Ljubljani je umrl dne 31. julija naš rođak Andrej Vočič, služa Pokojnikovskega zavoda.

Pokojnici naš sveti večna luč, prizadim naše iskreno sožale! — (Agis)

STRASNA ŽELEZNISKA NESREĆA

Dne 8. avgusta se je zgodila na železnički prelazu pri St. Petru pri Gorici strasna nesreća. Vlak, ki vozi med obema postajama, med centralno in svetogorsko, je povozil na železnički prelazu v St. Petru 65 letnega Andreja Mavriča stanujotega v Vrtojbi. Kako se je zgodila nesreća, ne li ugovorjeno. Truplo, ki je bilo strašno razmarenjeno, so zastrazili karabineri, dokler ni prišla komisija, nakar so pokopali Mavriča prepeljal! na centralno pokopališče.

ANTONU GRMEKU

Tako se redi naša slava vrsta, ki bil si votjeji za teže dne, ko meritlj s sovražnikom moč na vročih teh Gorice smo in Trsta.

Kje pa je danes tista volja čvrsta, kje lila je od Tebe v nado kri?

Kje tiste dobre, stroge so otči?

Maj vse zame nam te črna krsta?

O vem: Ko vti govoriti ob jami izročijo postelje Ti pozdrave, in zapojo Ti preev — Nad zvezdami

ter bodo k tloru vsem nam klonite glave.

Ti sam bos včetno isti ustal pred nam:

Fantje, v boj! Naprij zastava Slavec — JANKO SAMEC

Marconiev — prenos energije bez žica: sa Elektro iz Genove zapalo je u Australiji lampu na izložbi. Odmar drugi dan pokazalo se, da je to mogao da učini svaki radio amater, sa kratkim radio talasom ukopao relaj i sidemskom radiojonom zapalio lampu. Naučenjaci su se sažaljivo osmehivali.

Ima pravo "Times", kad kaže u svom necrklogaku da Marconieva slava počiva na plečima giganta.

Marconi je bio i fašist član velikog fašističkog savjeta. Na to je bio vrlo ponosen.

Sa boloniske radio stanice pročitan je poslige snuti njegov govor, koji je za otvarjanje stanice bio napisao. U njem izmedju ostalog kaže:

»U inozemstvu u prošlosti bili su nagnuti da sledaju naš narod, kako salazi na ulicu razdižen na stranke neprimate. Istočno reda discipline, u medijuskom borbi.

Danas inozemstvo, preko radija, otkriva disciplinirano čutanje talijanskog naroda.

koji izlazi na ulicu da sluša jedan jedini glas: naša najdraži glas Ducev, koji kaže drugim narodima, čvrstu odluku naše zemlje, da napreduje radom, mirom, a ako je potrebno i silom.

Sve kad je bio bilo naučnih fakata, samo ova, riječ dokazuje da Marconi nema ništa zajedničko sa radiofonično, veličanstveno otkriveno koje čovečanstvo treba da služi baš za povezivanje u jedno, za približavanje i upoznavanje i prosvjećivanje — a tim najviše. Za milij.